

Rolul lecturii în instruirea și educarea elevilor

Prof. Deaconescu Ramona Maria

“ O carte buna de citit la vârstă fregedă este, poate, una din împrejurările cele mai hotărâtoare ale vieții unui om. Multe cariere intelectuale nu se datoresc altei împrejurări decât unei cărți căzute la vreme bună în mâinile unui copil.” (I.L. Caragiale)

Cartea este o comoară fără de preț, în care unii își adună cele mai frumoase gânduri, ca alții să le poată folosi în voie. Cartea reflectă ca o oglindă lungul șir secole ale vieții omenirii, istoria luptei sale pentru existență, pentru un viitor mai luminos, suferințele, bucuriile, înfrângerile și biruințele sale toate. Cartea ne este prieten credincios de nădejde. O carte te trimite la alte cărți și toate împreună formează baza trainică a culturii noastre. Toate celelalte mijloace de răspândire a cunoștințelor rămân subordonate cărții și subordonate vor rămâne oricât de mult se vor înmulți și perfecționa procedeele lor tehnice.

În epoca exploziei informaționale, caracterizată și prin multiplicarea și extinderea mijloacelor moderne de comunicare(radio, tv și internet), cartea continuă să fie o sursă valoroasă de informare și cunoaștere, transmițând inestimabilul tezaur al valorilor culturale ale umanității. În ciuda concurenței ce i se face din partea mass-media, cartea este și va continua să fie un instrument de bază care asigură accesul la valorile culturii spirituale, iar lectura reprezintă o metodă esențială de instruire, de perfecționare profesională și autoinstruire.

Pentru ca elevii să poată folosi cartea (manualul și apoi alte surse ale cuvântului scris) este necesar să li se formeze o serie de priceperi, deprinderi și obișnuințe în acest sens.

Lucrul cu cartea (lectura) reprezintă o modalitate complexă de a învăța, de muncă și tehnică intelectuală care contribuie într-o măsură importantă la îmbogățirea și aprofundarea cunoștințelor.

Succesul muncii cu cartea necesită dobândirea unei tehnici adecvate și eficiente de studiu, ce dezvoltă imaginația și creativitatea, trezește în el sentimente diverse și profunde. Mai mult decât atât, prin lectură, elevul învață să gândească dobândind curajul de a hotărî ce și cum vrea să fie, să evolueze. Toate acestea însă se întâmplă gradual, pe măsură ce mintea fragedă se dezvoltă.

Datoria școlii, a îndrumătorilor ei este de a dezvolta gândirea și canaliza eforturile, de a trezi curiozitatea astfel încât elevul să fie capabil să experimenteze singur lumea cărților.

Dascălul este cel care lărgeste orizontul cultural al elevului, cel care poate dezvolta sau spori atracția spre lumea cărților, cel care îl învață să gândească singur, așa cum spune și John Amos Comenius: " A instrui pe tineri așa cum se cuvine nu constă în a le vâri în cap mulțimi de cuvinte, fraze, expresiuni și opinii din diferiți autori, ci a le deschide calea cum să priceapă lucrurile."

Carte rămâne, totuși, o comoară fără de preț, în care își adună cele mai frumoase gânduri pentru ca alții să le poată folosi; lectura având un rol important în dezvoltarea și formarea personalității copiilor.

Lecturarea cărților, a manualelor, a însemnat întotdeauna informare, instruire și educație. Ea nu cere prea mult de la cititor decât atenție și dăruire, având rolul de a forma și educa tânăra generație, de a dezvolta gustul copiilor pentru a citi; făcându-i să iubească cartea. Ea este importantă încă din primii ani de viață; atunci când părintele își face timp pentru a le citi o poveste înainte de culcare, iar pe măsură ce cresc, copiii sunt tentați de cărțile viu colorate.

Mai târziu, când noțiunea de carte este bine definită, ei încep să „citească” imaginile verbalizând, iar dacă acest lucru este stimulat, vor ajunge ca ei să prețuiască cartea.

Prima vizită la biblioteca școlii îi familiarizează cu locația, cu prezentarea bibliotecarei, cu orarul, cu așezarea cărților și cu modul de a deveni cititor.

Vizitele la bibliotecă sunt necesare când copilul poate asimila cunoștințele pe măsură, făcându-l să-și dea seama de preferințele lui pentru cărți.

Mircea Eliade spunea: „Toți cei care au acces la o bibliotecă; la cărți, sunt niște inși mai buni decât alții, care nu o fac, mai puternici, iar durerile îi ating mai puțin și nefericirile trec mai repede.”

La început, copiii nu sunt suficient convinși de acest lucru, ei preferă să împrumute cartea de la bibliotecă spre a o citi acasă. "E mai comod, spun ei, deoarece acasă se citește culcat în pat, la masă sau pe banca din grădină." Nimic mai adevărat. Dar tot adevărat este că în sala de lectură a unei biblioteci sunt întrunite cele mai bune condiții pentru lectura de studiu și de informare.

Nicolae Balotă descrie voluptatea zilelor petrecute în bibliotecă, printre cărți."Aș

vrea - adaugă scriitorul - să-mi exprim toată gratitudinea față de acele instituții severe, tăcute, pline de secreta fervoare a cititorilor, care sunt bibliotecile...Bibliotecile fac parte din acele locuri privilegiate în care omul s-a căutat, s-a găsit și s-a pierdut de atâtea ori pe sine, pentru a se căuta iarăși și iarăși.”

Mai există un argument, care este mai puternic decât cele aduse până acum: în biblioteci mii de cărți îți stau la dispoziție și îți oferă tot ce au în legătură cu tema care te interesează. În plus, în sala de lectură a unei biblioteci cu dotare adecvată îți stau la dispoziție tot felul de materiale ajutătoare: dicționare, enciclopedii, ziare, reviste, atlase, albume.

Atunci când o carte ne-a plăcut sau ne-a interesat mult, o putem reciti după o vreme. Este suficient însă să ni se amintească doar câteva din datele mai importante ale unei cărți citite mai demult, pentru ca memoria noastră să reactualizeze impresiile legate de prima lectură.

Funcția de a ajuta memoria o îndeplinesc notele de lectură (clasele I-IV). Un impact pozitiv l-a avut și organizarea de expoziții cu caietele de lectură bine realizate.

Un rol deosebit în învățarea artei de a citi îl are strânsa colaborare a bibliotecarului cu profesorii și învățătorii.

Prin toate compartimentele ei, lectura își aduce contribuția la dezvoltarea gândirii și la modelarea sentimentelor, asigurând copilului suportul evoluției intelectuale, precum și posibilitatea integrării în viața socială.

Cu toată amploarea pe care au luat-o mijloacele audio-vizuale, cartea a rămas și va rămâne unul dintre cele mai frecvente mijloace de autoinstruire; cititul reprezentând unul dintre cele mai de preț instrumente ale activității intelectuale

Pentru realizarea justă a organizării și îndrumării lecturii elevilor se impune o colaborare strânsă între școala și familie.

În toate demersurile pe care le întreprindem pentru îmbunătățirea competențelor de lectură, trebuie avută în vedere necesitatea nu atât cantitativă a lecturii, cât cantitatea receptării, câștigul în ce privește simțul și gustul estetic, universul intelectual, dragostea pentru lectură. Școala are menirea de a forma un lector competent, dar și un cititor care să își formeze gustul propriu pentru lectură, devenind astfel un cititor activ pe tot parcursul vieții.

Formarea și cultivarea gustului pentru lectură reprezintă unul dintre obiectivele fundamentale ale orelor de limba și literatura română.

Succesul în lectura particulară a elevului este asigurat, în mod deosebit de capacitatea lor de a înțelege prin efort propriu mesajul celor citite.

Dascălul are dificila misiune de a-l întoarce pe cititor la carte, folosind diverse metode, cât mai active, mai antrenante și mai atractive. Datoria noastră rămâne promovarea unor soluții directe de stimulare a lecturii încercând să ne optimizăm demersul educativ prin realizarea unui schimb de idei, de metode, de activități, de materiale didactice în sprijinul dezvoltării sferei motivaționale a elevului.

Fără a minimaliza importanța mijloacelor moderne de informare, învățătorul are datoria de a apropia elevii de carte încă de la vârstele mici, dar nu obligându-i să citească, ci trezindu-le interesul pentru această activitate.

Scriitorul român I.L. Caragiale afirma acum aproape un secol: „O carte bună de citire, în vârstă fragedă, este, poate, una din împrejurările cele mai hotărâtoare ale vieții unui om. Multe cariere intelectuale nu se datoresc altei împrejurări decât unei cărți căzute la vreme bună în mâinile unui copil, tot așa precum umbrele multor stejari seculari se datoresc căderii unei ghinde pe pământ prielnic.”

„Lectura – spunea istoricul N. Iorga – joacă un rol important în viața copiilor, un rol mai mare decât în viața celor vârstnici. Cartea citită în copilărie rămâne prezentă în amintire aproape toată viața și influențează dezvoltarea ulterioară a copiilor. Din cărțile pe care le citesc, copiii își formează o anumită concepție asupra lumii, cărțile formează la ei anumite norme de conduită.” Lectura literară este, de asemenea, unul dintre factorii care favorizează în cel mai înalt grad cunoașterea și folosirea limbii române, îmbogățirea și activizarea vocabularului sau dezvoltarea capacității de comunicare. Acad. Iorgu Iordan consideră că „o limbă frumoasă și corectă se învață în primul rând din lecturi literare”.

Bibliografie:

1. Bărbulescu, Gabriela, Metodica predării limbii și literaturii române în învățământul primar, Ed. Corint, 2009
2. Casangiu, Larisa Ileana, Literatura română și literatura pentru copii, Ed. Nautica, ed. a II-a, 2007
3. Cerghit, Ioan, ș.a., Didactica limbii române în școala primară, Editura Teora, București, 1998
4. G.F. Morozov, Cărți prietene, Editura pentru artă și literatură, 1946
5. Nuță, Silvia, Metodica predării limbii române în clasele primare, Editura Aramis, București, 2000
6. Popescu, Ion, Lectura elevilor, Ed. Didactică și pedagogică, București, 1983
7. Revista Învățământul primar, 2002
8. Revista Învățământului primar, 2006
9. Stancu, Adriana; Aspecte metodice ale predării literaturii în învățământul primar, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2010
10. Șerdean, Ioan; Didactica limbii și literaturii române în învățământul primar, Editura Teora, București, 2008
11. Șerdean, Ioan; Metodica predării limbii române la clasele I-IV, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1988
12. Șincan, Eugenia; Alexandru, Gheorghe; Lecturi literare pentru ciclul primar – Îndrumător metodic pentru învățători, părinți și elevi, Vol. I – clasa I, Editura „Gheorghe Alexandru”, Craiova, 1993.
13. Strategii de predare – învățare ale literaturii române la clasele I-IV, LUCRARE METODICO-ȘTIINȚIFICĂ PENTRU OBȚINEREA GRADULUI DIDACTIC I- ÎNVĂȚĂTORI, Coordonator științific: Conf. univ. dr. Victor Zaharescu, Candidat: Prof. inv. primar și preșcolar Oancea M. Marina Adelina, *Universitatea din Pitești*, Facultatea de Științe ale Educației, 2011.